

EVROPSKÁ ÚMLUVA O VÝKONU PRÁV DĚTÍ

(PŘEKLAD) Preamble

Členské státy Rady Evropy a další státy, podepsané níže, majíce za to, že cílem Rady Evropy je dosáhnout větší jednoty jejích členů; majíce na zřeteli Úmluvu OSN o právech dítěte a zejména její článek 4, který ukládá smluvním státům, aby přijaly příslušná zákonodárná, správní a další opatření k zabezpečení práv zmíněnou úmluvou přiznaných; majíce na paměti obsah Doporučení 1121(1990) Parlamentního shromáždění o právech dítěte; jsouce přesvědčeny, že právům a zájmům dětí by se mělo dostávat podpory a že za tím účelem by děti měly mít příležitost vykonávat svá práva, zejména v řízení v rodinných věcech, jež se jich týká; uznávající, že děti by měly být náležitě informovány, aby se těmto jejich právům a zájmům dostalo podpory, a že názory dětí by měly být patřičně brány v úvahu; uznávající významnou úlohu rodičů v ochraně a podporování práv a zájmů dětí a majíce za to, že, je-li to nutné, státy by se rovněž měly zúčastnit na této ochraně a podpoře; domnívající se, současně, že v případě sporu je žádoucí, aby se rodina pokusila dospět k dohodě před tím, než je záležitost podána k soudu; se dohodly na následujícím:

Hlava I

Rozsah působnosti a účel Úmluvy a použité výrazy

Čl.1

Rozsah působnosti a účel Úmluvy

1. Tato úmluva se použije na děti mladší osmnácti let.
2. Účelem této úmluvy je, v nejlepším zájmu dětí, podporovat jejich práva, poskytnout jim procesní práva a usnadnit jejich výkon tím, že bude zabezpečeno, aby děti, přímo nebo prostřednictvím jiných osob nebo orgánů, byly informovány o soudních řízeních, která se jich týkají, a mohly se jich účastnit.
3. Pro účely této úmluvy výraz soudní řízení, které se týká dítěte, znamená řízení v rodinných věcech, zejména pak to, v němž jde o výkon rodičovské zodpovědnosti, o otázky pobytu a práva styku s dítětem.
4. Každý stát při podpisu Úmluvy nebo při uložení ratifikační listiny nebo listiny o přijetí či schválení Úmluvy nebo o přístupu k ní, prohlášením zaslaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, určí alespoň tři druhy soudních řízení v rodinných věcech, na něž se Úmluva použije.

5. Každá smluvní strana může dalším prohlášením doplnit druhy rodinných věcí, na něž se tato Úmluva použije, nebo poskytnout informace o použití článku 5, článku 9 odstavce 2, článku 10 odstavce 2 a článku 11.

6. Nic v této Úmluvě nebrání smluvním stranám v použití příznivějších ustanovení na podporu a výkon práv dětí.

Čl.2 Použité výrazy

Pro účely této Úmluvy:

- a) výraz "soudní orgán" znamená soud nebo správní orgán mající rovnocenné pravomoci;
- b) výraz "osoby mající rodičovskou zodpovědnost" znamená rodiče a jiné osoby nebo orgány oprávněné k částečnému nebo plnému uplatňování rodičovské zodpovědnosti;
- c) výraz "zástupce" znamená osobu, jako např. advokát, nebo orgán určený k tomu, aby jménem dítěte vystupoval před soudními orgány;
- d) výraz "příslušné informace" znamená informace, které jsou vhodné vzhledem k věku a chápání dítěte a které jsou mu poskytovány v zájmu umožnit mu plný výkon jeho práv a jejichž poskytnutí není na újmu blaha dítěte.

Hlava II

Procesní opatření na podporu výkonu práv dětí

A. Procesní práva dítěte

Čl.3 Právo na informace a na vyjádření názoru v řízení

Dítě, které má podle vnitrostátních předpisů dostatečnou schopnost chápat situaci, bude mít v soudním řízení, které se jej týká, zaručena následující práva nebo bude mít možnost se těchto práv domáhat:

- a) dostávat příslušné informace,
- b) být konzultováno a moci vyjádřit svůj názor,
- c) být informováno o možných důsledcích vyhovění jeho názoru a o možných důsledcích jakéhokoliv rozhodnutí.

Čl.4

Právo požádat o ustanovení zvláštního zástupce

1. S výhradou článku 9 má dítě právo požádat osobně nebo prostřednictvím jiných osob nebo orgánů o ustanovení zvláštního zástupce v soudním řízení, které se jej týká, pokud podle vnitrostátních předpisů osoby, mající rodičovskou zodpovědnost, nemohou dítě z důvodu konfliktu zájmů zastupovat.

2. Smluvní státy mohou omezit právo stanovené v odstavci 1 na děti, které mají podle vnitrostátních předpisů dostatečnou schopnost chápat situaci.

Čl.5

Případná další procesní práva

Smluvní strany zváží možnost poskytnout dětem další procesní práva v soudním řízení, který se jich týká, zejména:

- a) právo požadovat pomoc vhodné osoby, dle jejich volby, která jim pomůže vyjádřit jejich názor;
- b) právo požadovat, samy nebo prostřednictvím vhodných osob nebo orgánů. ustanovení zástupce a tam, kde je to na místě, advokáta;
- c) právo určit si svého vlastního zástupce;
- d) právo vykonávat některá nebo všechna práva účastníka řízení.

B. Úloha soudních orgánů

Čl.6

Rozhodování

V řízení, které se týká dítěte, musí soudní orgán před vynesemím rozhodnutí:

- a) posoudit, zda má informace dostatečné k tomu, aby mohl rozhodnout v nejlepším zájmu dítěte a, je-li to třeba, opatřit si další informace, zejména od osob, které mají rodičovskou zodpovědnost;
- b) pokud se podle vnitrostátních předpisů má zato, že dítě dostatečně chápe
 - a. zabezpečit, aby dítě obdrželo všechny příslušné informace,
 - b. ve vhodných případech dítě vyslechnout, je-li to třeba veřejně, buď přímo nebo prostřednictvím jiných osob nebo orgánů způsobem, který je přiměřený chápání dítěte, pokud to není ve zjevném rozporu s nejlepšími zájmy dítěte,
 - c. umožnit dítěti vyjádřit svůj názor;
- c) vzít názor dítěte náležitě v úvahu.

Čl.7

Povinnost rychlého projednání věci

V řízení, které se týká dítěte, je soudní orgán povinen konat rychle, aby nedošlo ke zbytečným průtahům. K tomu musí směřovat i procesní předpisy zabezpečující rychlý výkon rozhodnutí. V naléhavých případech musí mít soudní orgán pravomoc vydat rozhodnutí, jež jsou vykonatelná okamžitě.

Čl.8

Možnost projednání věci z moci úřední

V řízení, které se týká dítěte, musí mít soudní orgán pravomoc, v případech vymezených vnitrostátními předpisy, kdy je vážně ohroženo blaho dítěte, zahájit řízení z moci úřední.

Čl.9

Ustanovení zástupce

1. V řízení, které se týká dítěte, kdy podle vnitrostátních předpisů z důvodů konfliktu zájmů jsou osoby, mající rodičovskou zodpovědnost, vyloučeny ze zastupování dítěte, bude mít soudní orgán pravomoc ustanovit dítěti pro toto řízení zvláštního zástupce.

2. Smluvní strany zváží možnost stanovit, aby soudní orgán mohl v případech řízení týkajících se dítěte ustanovit jiného zástupce a tam, kde je to na místě, advokáta který bude dítě zastupovat.

C. Úloha zástupců

Čl.10

1. V soudním řízení, které se týká dítěte, pokud to není v rozporu s nejlepšími zájmy dítěte, je zástupce povinen:

- a) poskytovat dítěti příslušné informace, pokud se podle vnitrostátního práva má zato, že dítě dostatečně chápe situaci;
- b) objasňovat dítěti, pokud se podle vnitrostátního práva má zato, že dítě i dostatečně chápe situaci, důsledky toho, když by jeho názoru bylo vyhověno a možné důsledky jakéhokoliv jednání učiněného zástupcem;
- c) zjišťovat názory dítěte a zprostředkovat je soudnímu orgánu.

2. Smluvní strany zváží možnost rozšířit ustanovení odstavce 1 na osoby mající rodičovskou zodpovědnost.

D. Rozšíření použití určitých ustanovení

Čl.11

Smluvní strany zváží možnost rozšířit použití ustanovení článků 3, 4 a 9 na řízení, která se týkají dětí a která probíhají před jinými orgány, a na další otázky, týkající se dětí, jež nejsou projednávány ve formálním řízení.

E. Vnitrostátní orgány

Čl.12

1. Smluvní strany budou prostřednictvím svých orgánů, které mají mimo jiné funkce uvedené v odstavci 2, podporovat rozvoj a výkon práv dětí.

2. Tyto funkce jsou následující:

- a) podávat návrhy na posílení právní úpravy výkonu práv dětí;
- b) vyjadřovat se k návrhům zákonů týkajících se výkonu práv dětí;
- c) poskytovat všeobecné informace o výkonu práv dětí hromadným sdělovacím prostředkům, veřejnosti a osobám a orgánům, které se zabývají problematikou dětí;
- d) zjišťovat názory dětí a poskytovat jim příslušné informace.

F. Různé

Čl.13

Zprostředkování a jiné způsoby řešení sporů

S cílem předcházet sporům, řešit spory nebo předcházet soudním řízením týkajícím se dětí, smluvní strany budou podporovat zprostředkování a další způsoby řešení sporů a jejich využití za účelem dosažení dohody, v případech, kde je to namístě a které smluvní strany vymezí.

Čl.14

Právní pomoc a poradenství

Zabezpečují-li vnitrostátní předpisy dětem právní pomoc nebo poradenství v soudním řízení, které se jich týká, použijí se tato ustanovení ve všech věcech upravených v člancích 4 a 9.

Čl.15

Vztah k jiným mezinárodním smlouvám

Tato úmluva nebrání použití jiných mezinárodních dokumentů, které upravují specifické otázky ochrany dětí a rodiny, jichž smluvní strana této úmluvy je nebo bude stranou.

HLAVA III

Stálý Výbor

Čl.16

Ustavení a funkce Stálého výboru

1. Pro účely této úmluvy je ustaven Stálý výbor.
2. Stálý výbor sleduje problémy souvisící s Úmluvou a může zejména:
 - a) posuzovat veškeré příslušné otázky, týkající se výkladu nebo provádění Úmluvy. Závěry Stálého výboru, týkající se plnění Úmluvy, mohou mít podobu doporučení, jež jsou přijímána tříčtvrtinovou většinou hlasů;
 - b) navrhopvat změny Úmluvy a posuzovat návrhy na její změnu podané podle článku 20;
 - c) poskytovat radu a pomoc vnitrostátním orgánům plnícím funkce podle článku 12 odstavce 2 a napomáhat jejich mezinárodní spolupráci.

Čl.17

Složení

1. Každá smluvní strana může být ve Stálém výboru zastoupena jedním nebo dvěma zástupci. Každá smluvní strana má jeden hlas.
2. Každý stát uvedený v článku 21, který není stranou této úmluvy, může být ve Stálém výboru zastoupen pozorovatelem. Totéž platí pro jiné státy a Evropské společenství poté, co budou pozvány, aby k Úmluvě přistoupily podle ustanovení článku 22.
3. Pokud žádná smluvní strana alespoň měsíc před zahájením zasedání nesdělí generálnímu tajemníkovi svoji námitku. Stálý výbor může přizvat jako pozorovatele na všechna zasedání, některé z nich nebo na část zasedání:
 - kterýkoli stát, jenž není uveden v odstavci 2, i
 - Výbor OSN pro práva dětí,
 - Evropské společenství,
 - kteroukoli mezinárodní vládní instituci,
 - kteroukoli mezinárodní nevládní instituci, která plní jednu nebo více funkcí uvedených v článku 12 odstavci 2,
 - kteroukoli vnitrostátní, vládní nebo nevládní instituci, která plní jednu nebo více funkcí uvedených v článku 12 odstavci 2.

4. Stálý výbor si může vyměňovat informace s příslušnými organizacemi, které se zabývají otázkou výkonu práv dětí.

Čl.18 **Zasedání**

1. Na konci třetího roku po vstupu této úmluvy v platnost, a z vlastní iniciativy kdykoli poté, svolá generální tajemník zasedání Stálého výboru.

2. Stálý výbor se může usnášet, pouze je-li přítomna alespoň polovina smluvních stran.

3. S výhradou ustanovení článků 16 a 20, usnesení Stálého výboru se přijímají většinou přítomných členů.

4. S výhradou ustanovení této úmluvy Stálý výbor přijme svůj jednací řád a jednací řád pracovních skupin, jež případně ustaví k plnění příslušných ustanovení Úmluvy.

Čl.19 **Zprávy Stálého výboru**

Po každém zasedání Stálý výbor předloží smluvním stranám a výboru ministrů Rady Evropy zprávu o svém jednání a přijatých usneseních.

Hlava IV

Změny Úmluvy

Čl.20

1. Každá změna ustanovení této úmluvy, navržená smluvní stranou nebo Stálým výborem, bude oznámena generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, který ji předá, nejpozději dva měsíce před příštím zasedáním Stálého výboru, členským státům Rady Evropy, všem signatářům, smluvním stranám, všem státům přizvaným k podpisu Úmluvy podle ustanovení článku 21 a všem státům, jakož i Evropskému společenství, pokud byly podle ustanovení článku 22 přizvány, aby k Úmluvě přistoupily.

2. Každá změna navržená podle ustanovení předchozího odstavce bude projednána Stálým výborem, který předloží text, jenž byl přijat tří čtvrtinovou většinou hlasů výboru ministrů ke schválení. Po jeho schválení bude text předložen smluvním stranám k přijetí.

3. Změna vstoupí v platnost prvého dne měsíce následujícího po uplynutí jednoměsíční lhůty ode dne, kdy všechny smluvní strany vyrozuměly generálního tajemníka o tom, že ji přijaly.

Hlava V

Závěrečná ustanovení

Čl.21

Podpis, ratifikace a vstup v platnost

1. Tato úmluva je otevřena k podpisu členskými státy Rady Evropy a dalším státům, které se zúčastnily jejího vypracování.
2. Tato úmluva podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení. Ratifikační listiny nebo listiny o přijetí nebo schválení budou uloženy u generálního tajemníka Rady Evropy.
3. Tato úmluva vstoupí v platnost prvního dne měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců ode dne, kdy tři státy, z nichž alespoň dva jsou členy Rady Evropy, vyjádřily souhlas být vázány Úmluvou podle ustanovení předchozího odstavce.
4. Vůči signatářskému státu, který vyjádří souhlas být touto úmluvou vázán později, vstoupí Úmluva v platnost prvního dne měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců ode dne uložení ratifikační listiny nebo listiny o přijetí nebo schválení.

Čl.22

Nečlenské státy a Evropské společenství

1. Po vstupu této úmluvy v platnost může Výbor ministrů Rady Evropy, z vlastní iniciativy nebo na návrh Stálého výboru a po konzultaci se smluvními stranami, usnesením přijatým většinou stanovenou v článku 20, pododstavec d) Statutu Rady Evropy a jednomyslným rozhodnutím zástupců smluvních států oprávněných zasedat ve Výboru ministrů, přizvat kterýkoli stát, jenž není členem Rady Evropy, který se nezúčastnil vypracování této úmluvy, jakož i Evropské společenství, aby k této úmluvě přistoupily.
2. Pro každý přistoupivší stát nebo Evropské společenství vstoupí Úmluva v platnost prvního dne měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců ode dne uložení jeho listiny o přístupu u generálního tajemníka Rady Evropy.

Čl.23

Územní rozsah

1. Stát může při podpisu této úmluvy nebo při uložení ratifikační listiny, listiny o přijetí nebo schválení nebo listiny o přístupu, určit na které území nebo na která území se tato úmluva použije.
2. Smluvní strana může kdykoli poté, prohlášením zaslaným generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, rozšířit použití této úmluvy na kterékoli další území v prohlášení uvedené, za jehož mezinárodní vztahy odpovídá nebo jehož jménem je oprávněna přijímat závazky. Vůči tomuto území vstoupí Úmluva v platnost prvního dne měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců ode dne, kdy prohlášení obdržel generální tajemník Rady Evropy.

3. Prohlášení provedené podle předchozích odstavců může být, ohledně kteréhokoli území v něm uvedeného, vzato zpět, oznámením zasláným generálnímu tajemníkovi. Zpětvzetí nabude účinnosti prvního dne měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců ode dne, kdy generální tajemník oznámení obdržel.

Čl.24

Výhrady

K ustanovením této úmluvy nelze učinit žádnou výhradu.

Čl.25

Výpověď

1. Smluvní strana může kdykoliv tuto úmluvu vypovědět. a to formou oznámení zasláného generálnímu tajemníkovi Rady Evropy.

2. Výpověď nabude účinnosti prvního dne měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců ode dne, kdy generální tajemník oznámení obdržel.

Čl.26

Oznámení

Generální tajemník Rady Evropy oznámí členským státům Rady a všem signatářům, všem smluvním stranám a všem dalším státům jakož i Evropskému společenství, které byly přizvány, aby k Úmluvě přistoupily:

- a) každý podpis;
- b) každé uložení ratifikační listiny, listiny o přijetí, nebo schválení nebo listiny o přístupu;
- c) každé datum vstupu Úmluvy v platnost podle článků 21 nebo 22;
- d) každou změnu přijatou podle článku 20 a den, kdy tato změny nabývá platnosti;
- e) každé oznámení podle ustanovení článků 1 a 23;
- f) každou výpověď podle ustanovení článku 25;
- g) každý jiný úkon, oznámení nebo sdělení týkající se této úmluvy.

Na důkaz čehož, níže podepsaní, jsou k tomu řádně zmocněni, tuto úmluvu podepsali.

Dáno ve Štrasburku, 25. ledna 1996, v jazyce anglickém a francouzském, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, jež bude uloženo v archívu Rady Evropy. Generální tajemník Rady Evropy zašle ověřenou kopii každému členskému státu Rady Evropy a dalším státům, které se zúčastnily vypracování této úmluvy, Evropskému společenství a každému státu, který bude přizván, aby k Úmluvě přistoupil.